

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

Május 16.

*Pomuk, 1350. +Prága, 1393. május 16.

Közép-Európában sok hídon látható az a többnyire barokk kiképzésű szobor, amely egy papot ábrázol, mutatóujját ajkára téve, mintegy csendre intve magát és másokat. A hidak szentje s a gyónási titok vértanúja ő: Nepomuki János. Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik.

A legenda elmondja, hogy Wolfflin János a kicsiny Pomuk (ma Napomuk) helységben született, Dél-Csehországban. Jogi tanulmányainak befejezése után -- annak ellenére, hogy szegény szülőktől származott -- gyorsan haladt fölfelé az egyházi ranglétrán. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot egész Prága ismerte és szerette. IV. Vencel király felesége őt választotta gyóntatójául. A király kezdetben igazságos és jóakarátú uralkodó volt, de egy sikertelen mérgezési kísérlet után bizalmatlanná és agresszívvé vált. Meg akarta tudni, mit gyónt a felesége. Mivel azonban János nem volt hajlandó megmondani, megkínóztatta és a Moldva folyóba dobatta. Egy csodás fényjelenség jelezte a királynénak, hol keressék a holttestet. Egy másik változat szerint a Moldva leapadt annyira, hogy megtalálhassák. Halálának éve 1383. A prágai Szent Vid-székesegyházban temették el.

A legenda elbeszéli még, hogy kénytelenek voltak sírját ráccsal elkeríteni, mert aki tisztességtelen szándékkal lépett síremlékéhez, azt Isten súlyos büntetése érte. Szenttéavatási eljárását már a 16. században kezdték, de csak 1729-ben fejezték be, miután az ereklyék tisztelete a huszita mozgalom és a harmincéves háború ellenére is egyre nőtt. Nem sokkal a szentté avatás után megtalálták a vatikáni levéltárban az akkori érseknek, Jentzenstein (vagy Jenstein) Jánosnak egy iratát, aki 1381--1396 között ült Prága érseki trónján. Panaszirat ez Vencel király ellen. Felsorolja részben az Egyház jogait, részben az érsek birtokát és személyét illető túlkapásait. Felrója neki ezenkívül, hogy 1393-ban megkínóztatta és a Moldvába fojtatta általános helynökét, Nepomuki Jánost. A gyilkosság oka egyházi jogokkal kapcsolatos nézeteltérés volt. Az általános helynök az érsek megbízásából, a király kifejezett akarata ellenére, jóváhagyta Kladrub kolostorában egy új apát megválasztását.

Nepomuki Jánost, az egyházjog doktorát és később az érsek általános helynökét 1372 óta számos prágai forrás emlegeti. Kínzását és halálát, amelyet a király haragja okozott (aki állítólag még kínzásában is részt vett), nemcsak Jentzenstein levele említi. Megtalálható más forrásokban is, amelyek hamarosan az események után keletkeztek. Itt sehol sincs szó arról, hogy a szerencsétlen prelátus a királyné gyóntatója lett volna. E források szerint inkább az Egyház jogaiért halt vértanúhalált. Ám az említett panaszos irat az érseket minden aszkézise és személyes jámborsága mellett olyan embernek jellemzi, akit nagyon, sőt túlságosan

foglalkoztatott az Egyház anyagi jóléte és saját tulajdona. Attól sem riadt vissza, hogy a földi érdekek megvédésére minden fontolgatás nélkül alkalmazza az egyházi átkot. Innen nézve Nepomuki János megöletése fölháborító ugyan, de nem föltétlenül az Isten dicsőségét szolgáló vértanúság. 19. és 20. századi történészek, akik megkísérelték az ügyet földeríteni, attól sem riadtak vissza, hogy jámbor csalásról beszéljenek.

Nem valószínű az a föltételezés, hogy egyszerre két hasonló nevű ember élt volna Prágában, s hogy közülük az egyiket mint a királyné gyóntatóját 1383-ban, a másikat pedig mint az érsek helynökét éppen tíz év múlva megölték. Ráadásul úgy, hogy mindkettőt a megkínzítás után Vencel király parancsára a Moldvába fojtották. 1383-ból semmiféle híradás sincs Vencel efféle büntetéről, viszont négy forrás is említi az általános helynök 1393. évi halálát. És nyilvánvaló az is, hogy mindig csak egyetlen sír volt a Vid-székesegyházban. A sírfelirat, amely az ott eltemetett Nepomuki János halálát 1383-ra teszi, csak a 16. század közepéről való, ezért nincs bizonyíték-értéke.

Ezért ma általában abból a föltevésből indulnak ki, hogy csak egyetlen Nepomuki János volt, aki a prágai érsek helynökeként ismételten összeütközésbe került Vencel királlyal és tanácsosaival. Végül az említett viszály miatt megölték. Nincs azonban magyarázat arra, hogyan lett a helynökből a királyné gyóntatója. A legendának ezt a lényeges részét sokan egyszerűen figyelmen kívül hagyják.

A történelmi kutatásnak ez a legújabb állásfoglalása azonban mellöz egy fontos utalást, amely a legenda keletkezését sokkal közelebb viszi a történelmi tényekhez, mint azt először vélték. Thomas Ebendorfer von Haselbach többször volt a bécsi egyetem rektora, és az első humanisták közt tartják számon. Ez a tudós így ír Császárkronikájában: „Vencel a felesége gyóntatóját, Jánost, a teológia magiszterét is a Moldvába fojtatta. Egyrészt azért, mert János kijelentette, hogy csak az méltó a király névre, aki jól kormányoz, másrészt azért, mert állítólag nem akarta megszegni a gyónási titkot.” Ebendorfer bizonyíthatóan hosszabb időt töltött Prágában 1433-ban, mindössze negyven évvel a történetek után. Ebben az időben is tudták tehát, hogy Nepomuki a király haragját vonta magára, mert szemrehányást tett neki kormányzása miatt. De ezenkívül élt a gyanú, hogy a királyné gyóntatójaként nem akarta megsérteni a gyónási titkot. A „jámbor csalás” ezek szerint közvetlenül az események megtörténte után kezdődött, úgyhogy csodálkozni lehet, miért nem leplezte le valaki már akkor. Vencel szinte gyermekfővel, tizenkilenc évesen kötött házasságot a nála néhány évvel idősebb Wittelsbachi Johannával. A legenda szerint ő Nepomuki lelki gyermeke volt. Mivel 1386-ban meghalt, a vértanúságot ez elé kell helyezni. Vencel azonban 1390-ben ismét nőül vett egy Wittelsbachi leányt, a több mint húsz évvel fiatalabb Zsófiát, akinek szépségét minden krónikás dicsőíti. Talán híresztelések keringtek Prágában arról, hogy Vencel féltékeny szép feleségére, és esetleg tényleg érdekelt, hogy mit gyónt? Honnan eredt Vencel különös gyűlölete Nepomuki ellen? A székeskáptalan többi, vele együtt letartóztatott tagja túlélte a fogságot és a kínzást!

Az a vallásos mozgalom, amely Husz János föllépése óta terjedt cseh földön, szintén hozzájárulhatott Nepomuki Szent János tiszteletének kialakulásához. Mert Vencel és második felesége, Zsófia, támogatta az újító Huszt. Ezért többen azt állítják, hogy Nepomuki tiszteletét és szentté avatását úgy kell tekintenünk, mint tudatos támadást a huszitizmus ellen.

A tudósok vitatkozása ellenére Nepomuki János szobra még mindig ott áll a prágai Károly-hídon és sok egyéb helyen. Ujját ajkára illesztve megőrzi saját titkát is.

A messzi földön tisztelt szentnek, a „gyónási titok vértanújának” papi egyéniségére szolgáljon illusztrálásul életáldozatának elbeszélő kedvvel földíszített előadása:

Vencel király udvari társaságával a Hradzsínban lakománál ült. Hirtelen mindnyájan megdermedtek, mert uruk dühödten tört ki magából, és a szakácsért kiáltott. Úgy látta, rosszul van megsütve a kappan, amit fogyasztani akart. Dühösen megparancsolta, hogy magát a szakácsot húzzák tüstént nyársra, és süssék meg, jobban, mint ő a kappant. Rémületében senki sem merészkedett ellentmondani a szeszélyes királynak.

Akkor fölállt János kanonok, a királyné szónoka és gyóntatója, a király lába elé esett, és nyomatékosan kérte, hogy vonja vissza parancsát: „Uram, királyom, üzend meg a hóhérnak, hogy csak tréfáltál!”

Vencel haragja újra föllobbant, és megparancsolta az őrségnek, hogy vessék a papot sötét börtönbe. János sokáig ült a rabságban. A király meg akarta törni, mert már többször merészelt neki ellentmondani, és visszautasítani a királyi kívánságokat. Most itt volt a várt alkalom.

Néhány nap múlva hívatta a király. János nagy csodálkozására barátságosan fogadta. „Kedves barátom -- mosolygott a király --, sajnálom, hogy olyan gorombán bántam veled. De hát mi ütött beléd, hogy az összegyűlt udvari nép előtt ellentmondj nekem? Nos, hagyjuk a dolgot. Egyébként azért hívattalak, hogy megmondjam: püspöki széket szánok neked vagy a visehrádi prépostságot. Tudod, hogy ezzel a hivatallal együtt jár az örökös királyi kancellári cím és évi százezer arany jövedelem.”

„Meglepsz, fönséges uram -- mondta a kanonok --, de...” „Nem, ne ellenkezz, Nepomuki János! Meg tudom én jutalmazni az érdemet. Egyébként jelentették nekem, hogy a feleségem gyakran gyón nálad, és csak hosszú idő után távozik onnan. Aggódom érte!” -- Egy darabig hallgatott a király, majd folytatta: „Talán tudsz nekem valami fölvilágosítást adni, hogy miről van szó az ilyen hosszú gyónások alkalmával?”

„Mindenben engedelmeskedem neked, ahol az bűn nélkül lehetséges -- válaszolta a pap --, de a gyónási titok pecsétjének megőrzése rám nézve kötelező, és nem tűri a legkisebb sérelmet sem."

„Tudd meg, János úr -- jött indulatba Vencel --, hogy az én országomban csak egy olyan pecsét van, amellyel törődöm: az enyém. Ki vele hát, mit tudsz? Titoktartásom felől biztos lehetsz."

„Egy papnak erre csak egyetlen felelete van: Nem, és ezerszer is nem!" -- tiltakozott a kanonok fölháborodva. „De ha a király parancsolja!" -- sziszegte Vencel, és a harag pírja öntötte el arcát. „Isten akkor is tiltja!"

Jánost ismét visszavitték a börtönbe. Kimondhatatlan kínokat kellett a hű hitvallónak kiállnia a torony mélyén. A király még egyszer rátámadt. Ígéreteket tett, fenyegetett, ütött, sőt a megkínzott testét maga sütögette égő fáklyával. Végül a király dühöngve így kiáltott: „Reszkess, te pap! Ha nem mondasz el rögtön mindent, amit a királyné meggyónt, Istenemre mondom, hogy vizet kell nyelned!" János válasza változatlan maradt: „A pap, akinek Isten zárta be a száját, örökké hallgatni fog."

Az érseknek a pápához intézett hiteles jelentése e szavakkal végződik: „Helynökömmnek az oldalát oly súlyosan összeégették, hogy erőszakos halál nélkül is bele kellett volna halnia. Azután a tiszteletreméltó János doktort teljes nyilvánosság mellett a város útjain és utcáin át a Moldvához vonszolták. Ott kezét hátrakötötték, a fejét karikában a lábához erősítették, és száját egy fapöcckel szétfeszítették, majd a prágai hídról letaszították, és így vízbe fulladt."

forrás: katolikus.hu/szentek

A gyónási titok vértanúja: Nepomuki Szent János

május 16.

A gyónási titok vértanúja Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik. A folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok, továbbá Csehország védőszentje; egyes helyeken a fuldoklók, bányászok patrónusa. Nepomuki János 1393-ben szenvedett mártírhalált Prágában. 1721-ben avatták boldoggá, 1729-ben emelték a szentek sorába.

Nepomuki Szent János (csehül Svatý Jan Nepomucký) 1340 és 1350 között született a kicsiny Pomuk (ma Nepomuk) helységben, Dél-Csehországban; német-cseh származású, szegény szülők gyermekeként. 1369-ben császári jegyző lett a prágai érseki kancellárián. 1380-ban szentelték pappá. Jogot tanult Prágában, majd a páduai egyetemen. Itt lett 1387-ben az egyházjog doktora.

Jogi tanulmányainak befejezése után gyorsan haladt fölfelé az egyházi hierarchiában. 1389-ben Johann von Jenstein prágai érsek kinevezte általános helynökévé. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot egész Prága ismerte és szerette Jánost.

IV. Vencel király felesége őt választotta gyóntatójául. A király kezdetben igazságos és jóakarató uralkodó volt, de egy sikertelen mérgezési kísérlet után bizalmatlanná vált. Meg akarta tudni, miket szokott gyónni a felesége; mivel azonban János nem volt hajlandó megmondani, megkínóztatta és a Moldva folyóba dobatta. Egy csodás fényjelenség jelezte a királynénak, hol keressék a holttestet – szerepel legendájában. Egy másik forrás szerint a Moldva olyannyira leapadt, hogy megtalálhassák. János holttestét az érsek a prágai Szent Vitus-székesegyházban helyeztette örök nyugalomra.

Vértanúságának híre hamar elterjedt. Szenttéavatási eljárását már a XVI. században elindították, de csak 1729-ben fejezték be. Nem sokkal szenttéavatása után megtalálták a vatikáni levéltárban Jentzenstein János egy iratát, aki 1381 és 1396 között ült Prága érseki trónján. Panaszirat volt Vencel király ellen: felsorolja részben az Egyház jogait, részben az érsek birtokát és személyét illető túlkapásait; felrója, hogy 1393-ban megkínóztatta és a Moldvába fojtatta általános helynökét, Nepomuki Jánost.

Jánost 1721-ben avatták boldoggá, 1729-ben emelték a szentek sorába. Életrajzát a jezsuita Bohuslav Balbin adta ki 1725-ben.

Közép-Európában sok hídon látható az a többnyire barokk kiképzésű szobor, amely egy papot ábrázol, mutatoujját ajkára téve. Nepomuki János szobra áll a prágai Károly-hídon és sok egyéb helyen. A hidak szentje s a gyónási titok vértanúja Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik. A folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok, továbbá Csehország védőszentje; egyes helyeken a fuldoklók, bányászok patrónusa. Az idők folyamán több, sóbányászattal kapcsolatos településen templomokat, kápolnákat szenteltek, szobrokat emeltek tiszteletére.

forrás: Magyar Kurír

Nepomuki Szent János

Nepomuki Szent János (csehül: *Svatý Jan Nepomucký*), (Nepomuk, Csehország, 1340 és 1350 között – Prága, 1393. március 20.) Csehország védőszentje. A folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok védőszentje. A gyónási titok mártírjaként tartják számon.^[1] Egyes helyeken a fuldoklók, illetve a bányászok, sóbányászok védőszentje. Az idők folyamán több sóbányában, illetve sóbányászattal kapcsolatos településen templomokat, kápolnákat szentelnek neki, szobrokat emelnek, sőt, Aknasugatagon még bányát is neveznek el róla.^[2]

Élete

Nepomuki János valamikor 1340 és 1350 között született, a csehországi Pomuk (ma: Nepomuk) városkában, Plzeň (németül: Pilsen) közelében, német-cseh ősökkel rendelkező szülők gyermekeként. Gyermekkoráról nincsenek adatok.

1369-ben császári jegyző lett a prágai érseki kancellárián. 1380-ban szentelték pappá. Ezután jogot tanult Prágában, majd a páduaiegyetemen. Itt lett 1387-ben az egyházjog doktora.

1389-ben *Johann von Jenstein* prágai érsek kinevezte általános helynökévé. Ezekben az években nagyon feszült volt a viszony a prágai érsek és az uralkodó, IV. Vencel cseh és német-római király között. 1392-ben az érsek panaszlevelet adott át a királynak, amiben sérelmezte az egyház és a klérus elnyomását, és sürgette a helyzet jogi tisztázását. A király a levélre nem válaszolt, hanem elhatározta, hogy egy új püspökség létrehozásával csökkenti a prágai érsek gazdasági és egyházi hatalmát. E királyi terv megghiúsításában szerepe volt az érseki helynöknek, aki nem azt a személyt nevezte ki a kladravi (csehül Kladruby) bencés kolostor apátjának, akit a király a létrehozandó új püspökség élére szeretett volna állítani.

Csak fél évszázaddal későbbi források említik először, hogy a király haragját nem csak ez az intézkedés váltotta volna ki, hanem az is, hogy Nepomuki János, a királyné gyóntatója, nem volt hajlandó megszegni a gyónási titkot. Vagyis a féltékeny király fenyegetőzése ellenére sem árulta el, hogy mit vallott be gyónásában a hűtlenséggel gyanúsított királyné. Hogy ez utóbbi esemény valóban megtörtént-e, nem bizonyítható. Azt viszont tényként fogadják el a történészek, hogy a király 1393-ban elfogatta Jánost, kegyetlenül megkínóztatta (a kínzásban állítólag személyesen is részt vett), és végül a Károly hídról a Moldva folyóba dobatta.

János holttestét az érsek a prágai Szent Vitus-székesegyházban helyeztette örök nyugalomra. Vértanúságának a híre hamar elterjedt, de szentté avatására csak évszázadokkal később került sor.

forrás: wikipedia